

Uitwisselingsdag 2010

Donderdag 15 april was een groot deel van de prachtige Villa Sonsbeek in Arnhem gevuld met mensen die actief betrokken zijn bij Agriterra. Adviesraadleden, donateurs, vrijwilligers en AgriPoolers (Nederlandse boeren, boerinnen die kennis delen met collega's in ontwikkelingslanden) waren aanwezig op de uitwisselingsdag van Agriterra. Mede dankzij het mooie weer was het een zeer geslaagde dag.

Agriterra, klaar voor de toekomst?!

Cees van Rij, relatiebeheerder bij Agriterra en donderdag in de rol van ceremoniemeester, heette iedereen welkom op de 7^e uitwisselingsdag van Agriterra. Kees Blokland, directeur, trapte af met een presentatie c.q. discussie over de toekomst van Agriterra. Hij begon met de confronterende boodschap dat ondanks de beloofde miljardensteun van de G8 voor landbouw in ontwikkelingslanden, Agriterra dit jaar, maar ook in 2011 en 2012, fors minder te besteden heeft. Blokland: "We gingen voor 2015 uit van € 70 miljoen. Het zou best op € 15 miljoen uit kunnen komen. We hebben nu al een tekort van € 25 miljoen en het is niet realistisch te denken dat dit geld snel naar ons toekomt."

Aan de hand van een aantal prikkelende stellingen werd het publiek gevraagd mee te denken over waar de focus van Agriterra de komende jaren moet liggen. Zoals moet Agriterra internationale en regionale koepels blijven steunen en zelf allianties blijven vormen? De zaal was het erover eens dat Agriterra hier wel in moet blijven investeren. Belangrijk is echter dat je alleen moet samenwerken met partijen die dezelfde verwachtingen hebben, alleen dan kun je gezamenlijk meer bereiken dan alleen. Samenwerken is een middel om iets te bereiken, samenwerken moet geen doel zijn. Over het steunen van koepelorganisaties zeiden deelnemers dat koepels niets zijn zonder een basis, maar koepels zijn nodig om die basis te kunnen bereiken. Geconstateerd werd dat er een goed evenwicht tussen het steunen van grote internationale en landelijke organisaties en lokale clubs moet zijn. Grote koepels zijn nodig voor het lobbyen bij overheden, lokale organisaties zijn nodig om de leden aan de basis te bereiken.

Zal Agriterra in de toekomst in Arnhem nog slechts met een paar Agriterra-medewerkers zitten en werkt het merendeel van de medewerkers verspreid over de wereld? Enerzijds lijkt dit niet meer van deze tijd te zijn, de boerenorganisaties zijn er zelf in ieder geval niet allemaal enthousiast over. Anderzijds leert de ervaring dat langdurige gedetacheerden veel positieve veranderingen teweeg brengen en dat de communicatie soepeler verloopt. Een eenduidig antwoord was er niet op deze kwestie.

Mogelijk gaat Agriterra zich meer richten op een beperkt aantal landen en gaat Agriterra niet meer wereldwijd te werk. Deelnemers stelden voor om dan in die landen te gaan zitten waar andere organisaties niet zitten. Ook is specialiseren op thema's een optie, met als gevolg dat Agriterra dat niet zozeer in de breedte werkt maar juist de diepte in gaat. Eén van de mogelijke thema's is economische bedrijvigheid (productie, vermarkting, verwerking, opzetten coöperaties en handelshuizen enz.). De kennis van Nederlandse coöperaties kan hierbij van toegevoegde waarde zijn. Dan moet Agriterra wel de coöperatieve sector beter bij haar werk zien te betrekken, iets wat tot nu toe moeizaam verloopt. Een gevolg van het focussen op economische initiatieven is dat Agriterra niet meer met de armsten der armen werkt. Moet Agriterra zich niet juist op deze groep richten? De zaal was hier heel duidelijk in: je moet je op de economische motor richten, als zij zich verder ontwikkelen dan trek je de rest mee.

En hoe gaat het in de toekomst met de achterban van Agriterra, met de Nederlandse land- en tuinbouworganisaties en plattelandsvrouwenverenigingen? Is er voor hen nog wel een rol weggelegd? Iedereen is het erover eens dat het unieke van Agriterra de boer(in)-tot-boer(in) methode is. De sterkte van Agriterra zit 'm in het feit dat ze opgericht is en gedragen wordt door de Nederlandse landbouwsector. Hier moet Agriterra aan vast blijven houden, het draagvlak onder de achterban voor het werk van Agriterra moet niet wegvallen. De rol van de achterban kan weliswaar veranderen, zo kan de coöperatieve sector een belangrijkere rol vervullen als Agriterra zich meer gaat richten op economische initiatieven, maar zal altijd belangrijk blijven. De dragende organisaties en Agriterra versterken elkaar. Uitwisselingen en samenwerkingsverbanden met collega's in ontwikkelingslanden zijn voor Nederlandse plattelanders erg belangrijk en verrijkend.

Een mooie slotzin vanuit het publiek dat goed als resumé van de discussie kan dienen, luidt 'Agriterra moet de tering naar de nering zetten'. Als boeren een slecht jaar achter de rug hebben, gaan ze niet volop investeren, maar doen ze een tijd een stapje terug, zetten ze alles op een rijtje en kijken ze hoe het in het vervolg beter kan. Dit is ook wat Agriterra moet doen: de financiën vallen nu tegen, het is nu goed om een stapje terug te doen, te evalueren en een visie en aanpak voor de komende jaren te formuleren. Maar vooral wel vast blijven houden aan de oorspronkelijke ambitie.

Visie van de voorzitter

Albert Jan Maat, voorzitter van LTO Nederland en van Agriterra, gaf een korte samenvatting van de discussie en vertelde over zijn visie op de toekomst van Agriterra. "Wereldwijd je boerenverstand gebruiken", dat is hoe het bestuur in één zin Agriterra karakteriseert.

Agriterra zet zich in om boeren wereldwijd mondig te maken en mensen te organiseren. Mensen kritisch maken en organiseren is belangrijk voor de samenleving. Kritische en scherpzinnige mensen hebben zelfvertrouwen en nemen stappen om te onderhandelen bij overheden. Overheidsinstanties echter houden niet van al te mondige mensen, dat maakt het werk van Agriterra moeilijk. Ook is het lastig om concreet te maken wat de resultaten van belangenbehartiging zijn, dit is veelal niet simpel met wat cijfers te onderbouwen of attractief aan het grote publiek te vertellen.

Agriterra onderscheidt zich van andere ontwikkelingsorganisaties door de directe kennisoverdracht van boer(in) tot boer(in) en doordat Agriterra gedragen wordt door vrouwenbonden en boerenorganisaties in Nederland. Punt waar Agriterra flink aan moet werken, en waarbij voor het bestuur van Agriterra een grote rol is weggelegd, is de band met de coöperatieve sector. De NRC is één van de dragende organisaties van Agriterra, maar coöperaties zijn nauwelijks betrokken bij het werk van Agriterra. Als Agriterra in de toekomst meer gaat inzetten op het steunen van economische initiatieven zijn juist de coöperaties van groot belang. Echter, belangenbehartiging blijft minstens zo belangrijk. "Wat Agriterra ook niet uit het oog moet verliezen, is dat het bovenal draait om mensen en hun organisaties en op de tweede plaats komt pas de focus op landen en/of thema's."

Albert Jan Maat is positief over de toekomst van Agriterra. De afgelopen drie jaar heeft hij meerdere gesprekken gevoerd met voormalig minister voor Ontwikkelingssamenwerking Bert Koenders. Koenders draagt het werk van Agriterra een warm hart toe en gaf aan dat "Agriterra het essentiële werk doet dat gebeuren moet, namelijk mensen bij elkaar brengen".

Ondernemerschap in Cambodja

Wilco de Jong, voorzitter van NAJK en sinds kort bestuurslid van Agriterra, is onlangs op werkbezoek geweest naar Cambodja, waar hij de Cambodian Farmers Association Federation of Agricultural Producers (CFAP) bezocht. Hij begon het middagprogramma met een presentatie over zijn ervaringen in Cambodja.

Opvallend is dat in Cambodja vooral non-gouvernementele organisaties (NGO) actief zijn. De organisatie die Wilco bezocht was voorheen ook een NGO, maar per eind 2009 heeft deze club zich omgevormd tot boerenorganisatie. De organisatie heeft een belangrijke rol te spelen op de politiek van marktbescherming en belangenbehartiging. Overall is goedkope rijst uit Vietnam te koop, tegen een prijs waarvoor de Cambodjaanse boeren niet kunnen produceren. Ook moet organisatieontwikkeling prioriteit krijgen, op landelijk niveau is de georganiseerde landbouw afwezig, er zijn nauwelijks agrarische kenniscentra en het ministerie van landbouw is erg zwak. Veel jongeren trekken naar de stad in de hoop daar een betere baan te vinden, boer worden kan altijd nog als niets anders lukt. CFAP wil de positie van boeren verbeteren en agrarische kenniscentra opzetten om jongeren te onderwijzen in het boerenvak en deze tak van sport interessanter voor hen te maken.

Quizz

Na de presentatie van Wilco de Jong was het tijd voor een luchtig onderdeel, namelijk 'Dit was het nieuws met Agriterra'. Alle deelnemers werden in groepen van vier ingedeeld en kregen steeds vier foto's voorgeschoteld waarvan er eentje niet bij hoorde. Groepsgewijs moesten ze beslissen welke foto de vreemde eend in de bijt was en waarom. Na vijftien vragen kwam de groep bestaande uit Sander Kerkhoffs, Matilde van Ommen, Gerard Vossen en Miek Mertens als winnaar uit de bus.

Boeren in conflictgebieden: Palestina

Henk Kusters en Johan Feitsma pakten vervolgens het serieuze onderdeel weer op en vertelden over de Palestijnse Boerenorganisatie (PFU). Johan Feitsma is akkerbouwer in Groningen en is al meerdere keren naar Palestina afgereisd. Henk Kusters is onder andere docent en directielid van de HAS Den Bosch en bekleedde verschillende functies bij de ZLTO.

Eind vorig jaar zijn beide heren naar Palestina afgereisd om advies uit te brengen aan de PFU over hun trainingsprogramma en over de organisatie 'an sich'. De PFU wil de vertegenwoordiger zijn van Palestijnse boeren en wil hun rechten en belangen verdedigen en samen werken aan duurzame ontwikkeling in een onafhankelijke, democratische Palestijnse staat. Henk en Johan constateerden veel betrokkenheid en doorzettingsvermogen bij de staf van PFU en zagen dat er al een behoorlijk professionele organisatie staat. Echter, deze is financieel gezien kwetsbaar omdat ze afhankelijk is van verschillende programma's die op projectbasis gefinancierd worden, lange termijn financiering is er niet. Ook is er geen systeem voor contributiegelden. Het trainingsprogramma voor de medewerkers van PFU heeft zijn vruchten afgeworpen, maar voor de zogenaamde districtcoördinatoren, die een strategische rol vervullen, zijn ook trainingen nodig. Evenals voor de boeren zelf, zij ontberen veelal adequate kennis op het gebied van productverbetering, marketing, voorraadbeheer enz.. Opvallend is dat PFU amper kleine, individuele boeren als lid telt, deze vallen daardoor tussen wal en schip. Johan en Henk hebben de PFU een aantal aanbevelingen gedaan, zoals investeren in agrarisch onderwijs en onderzoek en decentraliseren naar regionale kantoren.

In een conflictgebied als Palestina zitten al veel NGO's en andere donoren. Volgens Henk en Johan is de toegevoegde waarde van Agriterra het feit dat via de PFU de boerenbevolking bereikt wordt. Vereiste is wel dat PFU de aanbevelingen overneemt en zich meer op de boeren aan de basis gaat richten.

In het zonnetje

Al bij de voorloper van Agriterra, de Paulo Freire Stichting, was hij op verschillende fronten actief: Henny Roelofsen. Jarenlang als voorzitter van de adviesraad, nu adviesraadlid en daarnaast ook voorzitter van de werkgroep internationale samenwerking van LTO Noord. In het dagelijkse leven wordt hij bovendien veel gevraagd als spreker voor bijeenkomsten over internationale samenwerking, waar hij altijd weer Agriterra goed over het voetlicht brengt. Henny werd daarom 'in het zonnetje' gezet. Dit is een terugkerend onderdeel op de uitwisselingsdag, waarbij iemand die veel voor Agriterra betekent (of betekend heeft) in de spotlights gezet wordt. Als dank voor zijn inzet kreeg Henny uit handen van Kees Blokland een flinke bos bloemen en een boek.

Ondanks de penibele financiële situatie waarin Agriterra verkeert, was het een succesvolle dag. De deelnemers kregen massaal het gevoel dat het er nu op aan komt en wilden de schouders eronder zetten. Agriterra zal vasthouden aan haar ambitie en zich bezinnen op de manier waarop hier de komende jaren invulling aan gegeven moet worden. Wij danken iedereen voor zijn/haar input hieromtrent en hopen dat de groep van actieve, enthousiaste mensen volgend jaar nóg groter zal zijn dan dit jaar.